

Наредба за пенсиите и осигурителния стаж

(Загл. изм., ДВ, бр. 19 от 2003 г.)

(Обн., ДВ, бр. 21 от 17.03.2000 г.; изм. и доп. бр. 43 от 2000 г., бр. 61 от 2000 г., бр. 81 от 2000 г., бр. 36 от 2001 г.; бр. 19 от 2002; попр., бр. 21 от 2002 г.; доп., бр. 74 от 2002 г.; бр. 76 от 6.08.2002 г. - Решение № 7581 от 26.07.2002 г. по административно дело № 3361 от 2002 г.; бр. 119 от 2002 г. - Решение № 11701 от 18.12.2002 г. по адм. дело № 6576 от 2002 г.; изм. и доп., бр. 19 от 28.02.2003 г. – в сила от 1.01.2003 г.)

Глава първа ОТПУСКАНЕ НА ПЕНСИИ Раздел I Общи разпоредби

Чл. 1. (1) Пенсиите и добавките към тях се отпускат въз основа на писмено заявление по образец, утвърден от управителя на Националния осигурителен институт (НОИ), към което се прилагат всички необходими оригинални документи. Заявлението може да се подава лично, чрез законния представител, чрез последния осигурител, чрез осигурителна каса или чрез упълномощено лице до териториалното поделение на НОИ по постоянния адрес на заявителя.

(2) Общо заявление за отпускане на наследствена пенсия от наследници с различен адрес от един наследодател се разглежда от териториалното поделение на НОИ, в което е подадено, ако поне един от наследниците има постоянен адрес в района му.

(3) Заявление за отпускане на пенсия по международен договор може да се подава и до службата, на която е възложено прилагането на международните договори в областта на социалното осигуряване.

(4) Сведенията за самоличността на заявителя, за гражданското му състояние и други данни във връзка с отпускането на пенсията, включително за пенсиите по международен договор, се вписват в заявлението.

(5) (Изм., ДВ, бр. 36 от 2001 г.) При прието заявление с нередовни и/или липсващи документи служителят от териториалното поделение на НОИ в 15-дневен срок уведомява лицето за неизправностите. Когато в 3-месечен срок от датата на уведомяването те не са отстранени, длъжностното лице, на което е възложено ръководството по пенсионното осигуряване, издава разпореждане въз основа на наличните редовни документи, а при необходимост и на данните от персоналия регистър на НОИ.

(6) (Нова, ДВ, бр. 36 от 2001 г.) При прието заявление с нередовни и/или липсващи документи за пенсия по международен договор службата, на която е възложено прилагането на международните договори в областта на социалното осигуряване, в 15-дневен срок уведомява лицето за неизправностите. Когато в 6-месечен срок от датата на уведомяването те не са отстранени длъжностното лице в НОИ, на което е възложено ръководството на дейността по отпускане и изплащане на пенсиите по международни спогодби, издава разпореждане въз основа на наличните редовни документи.

Чл. 2. Към заявлението за отпускане на лична пенсия за осигурителен стаж и възраст се представят:

1. (доп., ДВ, бр. 19 от 2002 г.) документи за осигурителен (трудов) стаж и за прекратяване на осигуряването;

2. (доп., ДВ, бр. 74 от 2002 г.; изм., бр. 19 от 2003 г.) документи за брутното трудово възнаграждение или доход, върху които са внесени осигурителни вноски за 3 последователни години от последните 15 години осигурителен стаж по избор на пенсионера преди 1 януари 1997 г., и за брутното трудово възнаграждение или доход, върху които са внесени осигурителни вноски за осигурителния стаж след тази дата до датата на пенсионирането. За времето от 1 януари 2000 г. се вписва годишното брутно трудово възнаграждение или доходът, върху който са внесени осигурителните вноски.

Чл. 3. (1) Към заявлението за отпускане на лична пенсия за инвалидност се представят:

1. (доп., ДВ, бр. 81 от 2000 г.) при пенсиите за инвалидност поради общо заболяване и при пенсиите за трудова злополука или професионална болест - документите по чл. 2 до датата на инвалидизирането;

2. (отм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.);

3. експертно решение на териториалната експертна лекарска комисия (ТЕЛК) или на Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК);

4. при пенсиите за военна инвалидност за лицата по чл. 85, ал. 1, т. 2 от Кодекса за задължително обществено осигуряване (КЗОО) се представя и удостоверение от съответното поделение за датата на постъпването и уволнението от служба и за званието на лицето;

5. при пенсиите за военна инвалидност за лицата по чл. 85, ал. 2 КЗОО, пострадали при оказване съдействие на въоръжените сили - документ от съответното поделение, удостоверяващ обстоятелствата, при които е пострадало лицето;

6. при пенсиите за гражданска инвалидност - документ, удостоверяващ обстоятелствата, при които лицето е заболяло или е пострадало; документът се съставя от кмета или от упълномощено от него длъжностно лице - в случаите по чл. 87, т. 1 КЗОО, и от кмета или от ръководителя на учреждението, в което служи органът на властта, причинил страданието - в случаите по чл. 87, т. 2 КЗОО.

(2) Заявлението за отпускане на пенсия за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест се свързва служебно от териториалното поделение на НОИ с досието за трудова злополука или професионална болест.

Чл. 4. Към заявлението за отпускане на наследствена пенсия или добавка по чл. 84 КЗОО от наследодател, който не е бил пенсионер, освен документите, необходими за определяне на лична пенсия съобразно вида ѝ, се представят и следните документи:

1. удостоверение за наследниците;

2. за деца над 18- до навършването на 26-годишна възраст, ако продължават да учат - удостоверение от съответното учебно заведение, а ако са на наборна военна служба - военноотчетна книжка или удостоверение от съответното поделение;

3. (доп., ДВ, бр. 61 от 2000 г.) за деца, инвалидизирани до 18-, съответно до 26-годишна възраст по време на обучението или наборната военна служба - експертно решение на ТЕЛК (НЕЛК), Районната експертна лекарска консултативна комисия (РЕЛКК) с всички необходими данни за определяне на правото и срока на пенсията;

4. за преживелите съпрузи, които не са навършили изискващата се възраст и са неработоспособни - експертно решение на ТЕЛК (НЕЛК) с данните, необходими за определяне на правото и срока на пенсията;

5. за децата - декларация, че не са осиновени, а за преживелите съпрузи - декларация, че не са встъпили в граждански брак;

6. за родителите - декларация, че не получават лична пенсия и не са лишени от родителски права, както и документ, удостоверяващ, че са родители - удостоверение за раждане, съдебно решение или удостоверение от общината;

7. за родителите на лица, починали по време на наборна военна служба - и документ, издаден или заверен от съответното поделение, удостоверяващ, че смъртта е настъпила по време на наборната служба.

Чл. 5. Към заявлението за отпускане на наследствена пенсия от наследодател, който е бил пенсионер, се представят документите по чл. 4, т. 1 - 6, а към заявлението за отпускане на добавка по чл. 84 КЗОО - документите по т. 1 и 5.

Чл. 6. (1) Към заявлението за отпускане на социална пенсия за старост от лица, навършили 70-годишна възраст, се представя декларация по утвърден образец за семейно и имотно състояние и годишният доход на член от семейството. При определяне на годишния доход за членове на семейството се считат съпругът, съпругата и децата до 18-годишна възраст, ако не са встъпили в брак, както и децата над тази възраст, ако са неработоспособни, нямат други доходи и не са встъпили в брак.

(2) Към заявлението за отпускане на социална пенсия за инвалидност от лица, навършили 16-годишна възраст, с намалена работоспособност повече от 71 на сто, се представя експертно решение на ТЕЛК (НЕЛК) с данните, необходими за определяне на правото, размера и срока на пенсията.

(3) Териториалните поделения на НОИ и териториалните поделения на Националната служба за социално подпомагане след отпускането на пенсията извършват периодично проверки дали са налице условията за изплащането по чл. 89, ал. 1 КЗОО.

Чл. 6а. (Нов, ДВ, бр. 19 от 2002 г.; попр., бр. 21 от 2002 г.) Министерският съвет прави предложение до Народното събрание за отпускане на лична пенсия за особени заслуги

по чл. 91 КЗОО въз основа на доклад на министъра, който осъществява провеждането на държавната политика в областта, в която са особените заслуги на лицето.

Чл. 7. (1) Персоналните пенсии по чл. 92 КЗОО се отпускат с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика съгласувано с министъра на финансите.

(2) Персонални пенсии в изключителни случаи по смисъла на чл. 92 КЗОО могат да се отпускат на следните категории лица:

1. деца без право на наследствена пенсия от починал родител;
2. (изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.) жени, навършили възрастта по чл. 68, ал. 4 КЗОО, родили и отгледали 5 и повече деца до навършване на 18-годишната им възраст;
3. лица, навършили възрастта по чл. 68, ал. 4 КЗОО, които са полагали грижи в продължение на повече от 10 години за инвалиди - членове на техните семейства, постоянно нуждаещи се от чужда помощ; за членове на семейството се считат съпругът, съпругата, както и техните възходящи и низходящи по права линия.

(3) (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.) Лицата по ал. 2 следва да отговарят на изискванията за доход по чл. 89, ал. 1 КЗОО, а лицата по ал. 2, т. 2 и 3 е необходимо да имат и осигурителен стаж най-малко 3 години.

(4) Предложението за отпускане на персонални пенсии се изготвя въз основа на:

1. заявление от лицето, адресирано до НОИ, което включва мотивите за отпускане на персоналната пенсия, данни за самоличността на лицето и за гражданското му състояние;

2. разпореждане на длъжностното лице от териториалното поделение на НОИ, с което се отказва отпускането на пенсия; когато няма постановление такова разпореждане, лицето представя документи, установяващи липса на основание за отпускане на друг вид пенсия, или декларация, че няма достатъчно положен осигурителен стаж;

3. решение, прието на сесия на общинския съвет, за внасяне на предложение в Министерския съвет;

4. декларация за семейното и имотното състояние и за годишния доход на член от семейството за 12 месеца преди искането на пенсия;

5. за лицата по ал. 2, т. 2 - и документ, че са родили и отгледали 5 и повече деца до 18-годишна възраст, удостоверение от общината (кметството), че не са били лишавани или ограничавани родителските им права и че децата не са били настанявани в държавни заведения за отглеждане за срок, по-голям от една година, освен по здравословни причини;

6. (доп., ДВ, бр. 61 от 2000 г.) за лицата по ал. 2, т. 3 - и решение на ТЕЛК (НЕЛК), РЕЛКК, удостоверяващо, че болният за целия 10-годишен период е бил инвалид с намалена работоспособност над 90 на сто, който постоянно се е нуждаел от чужда помощ;

7. (изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.) за лицата по ал. 2, т. 2 и 3 - документ за придобит осигурителен стаж не по-малко от 3 години.

8. (нова, ДВ, бр. 36 от 2001 г.) за лицата по ал. 2, т. 1 - удостоверение за наследници.

(5) Персоналните пенсии се отпускат в размер 90 на сто от социалната пенсия за старост.

(6) Заявлението и приложените към него документи, послужили за отпускане на персонална пенсия, се съхраняват в НОИ, с изключение на документите за осигурителен стаж, които се връщат на лицата.

Чл. 8. При определяне на годишния доход по чл. 89, ал. 1 КЗОО не се включват:

1. добавките, компенсациите и индексациите, изплащани към пенсиите, с изключение на добавката по чл. 46, ал. 4 от отменения Закон за пенсиите;
2. помощите, отпуснати при условията и по реда на социалното подпомагане;
3. (нова, ДВ, бр. 74 от 2002 г.) семейните помощи за деца по чл. 2, т. 1 и 2 от Закона за семейни помощи за деца и месечните добавки по чл. 40, ал. 1 от Закона за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите.

Чл. 9. (1) (Доп., ДВ, бр. 61 от 2000 г.) По първоначално постъпило заявление за отпускане на пенсия се съставя пенсионно досие с номер - единният граждански номер на заявителя. Към досието се прилагат: заявлението за пенсия; документите за осигурителен доход; удостоверение за наследници; лични декларации; всички последващи заявления и жалби на лицето; експертни решения на ТЕЛК (НЕЛК), РЕЛКК;

постановени актове, касаещи осигурителните права на лицето.

(2) Пенсионното досие се съхранява в териториалното поделение на НОИ, чрез което се изплаща пенсията.

(3) Пенсионното досие на лицата, получаващи пенсии по международен договор в областта на социалното осигуряване, се съхранява в службата, на която е възложено прилагането на тези договори, а в териториалното поделение на НОИ, което изплаща пенсията, се образува спомагателно досие.

Чл. 10. (1) (Изм., ДВ, бр. 43 от 2000 г.) Пенсиите и добавките към тях се отпускат, изменят, осъвременяват, спират, възобновяват, прекратяват и възстановяват с разпореждане на длъжностното лице, на което е възложено ръководството на пенсионното осигуряване в териториалното поделение на НОИ. Длъжностното лице по пенсионното осигуряване се произнася в шестмесечен срок от подаването на заявлението.

(2) (Нова, ДВ, бр. 43 от 2000 г.) Пенсиите за трудова дейност с правопораждаща дата след 31 декември 1999 г. се отпускат и изплащат в минималния размер за съответния вид пенсия до определянето на размера им по реда на КЗОО. След определянето на размера на пенсията по КЗОО разпореждането, с което първоначално е отпусната пенсията, се изменя съгласно чл. 99, ал. 1, т. 6 КЗОО от органа, който го е издал, и ако има разлика в размера на пенсията, тя се изплаща от датата на отпускането.

(3) (Нова, ДВ, бр. 43 от 2000 г.; изм., бр. 81 от 2000 г. - в сила от 1.01.2001 г.) Наследствените пенсии, които се изчисляват от пенсии за трудова дейност на наследодателя, се отпускат и изплащат по реда на ал. 2, като първоначалният им размер не може да бъде по-малък от 90 на сто от социалната пенсия за старост.

(4) (Нова, ДВ, бр. 43 от 2000 г.) В случаите по ал. 2 и 3 длъжностното лице по пенсионно осигуряване се произнася в едномесечен срок след подаването на заявлението.

(5) (Предишна ал. 2, ДВ, бр. 43 от 2000 г.; изм., бр. 81 от 2000 г.) Пенсиите по международен договор, по който страна е Република България, се отпускат, изменят, осъвременяват, спират, възобновяват, прекратяват и възстановяват с разпореждане на длъжностното лице в НОИ, на което е възложено ръководството на дейността по отпускане и изплащане на пенсиите по международни спогодби в едномесечен срок от получаването на всички необходими документи и данни във връзка с подаденото заявление за пенсия.

(6) (Предишна ал. 3, изм., ДВ, бр. 43 от 2000 г.) Длъжностните лица по ал. 1 и 5 издават разпореждане за възстановяване на неправилно изплатени суми за пенсии в едноседмичен срок от установяването на дължимата сума.

(7) (Предишна ал. 4, изм., ДВ, бр. 43 от 2000 г.) Препис от разпореждането по ал. 1 - 6 се връчва пряко на лицето или чрез пощенската станция срещу подпис и съответно датиране.

Чл. 11. Спирането на пенсията по чл. 95 КЗОО се извършва, както следва:

1. по чл. 95, т. 1 - от датата на заявлението или от друга дата, ако такава е посочена;
2. по чл. 95, т. 2 - от датата, до която е отпусната пенсията за инвалидност;
3. по чл. 95, т. 3 - от първо число на месеца, за който не е получена пенсията;
4. по чл. 95, т. 4 - от датата на отпускане на новата пенсия, която е несъвместима съгласно чл. 101 КЗОО.

Чл. 12. (1) Органът, издал разпореждането за отпускане, изменение, осъвременяване, спиране, възобновяване, прекратяване или възстановяване на пенсиите и добавките към тях, както и за възстановяване на неправилно изплатени суми за пенсии, може да го поправя, изменя или отменя, когато са констатирани:

1. явни фактически грешки;
2. технически грешки - неправилно определяне на пенсията поради аритметични грешки в сборовете на осигурителния (трудовия) стаж, трудовото възнаграждение (осигурителния доход), погрешно изчислен размер или грешки, допуснати при подаване на данни за електронна обработка на информацията;
3. пропуски - не са взети предвид представени документи, имащи значение за определяне размера на пенсията;
4. основанията по чл. 99 КЗОО.

(2) В случаите по ал. 1, т. 1 - 3 разпореждането се поправя от деня на отпускането,

изменянето, осъвременяването, спирането, възобновяването, прекратяването, възстановяването на пенсиите и добавките към тях или възстановяването на неправилно изплатените суми за пенсии. Лицата се уведомяват за извършените поправки и изменения в разпореждането, което може да се обжалва по реда на чл. 13.

(3) Когато по реда на ал. 1 се определи пенсия или добавка към нея в по-голям размер, разликата се изплаща и за минало време, но за не повече от 3 години назад от датата на постановяване на разпореждането.

(4) Когато по реда на ал. 1 се определи пенсия или добавка към нея в по-малък размер, надвзетите суми се възстановяват при спазване разпоредбите на чл. 114 и 115 КЗОО.

(5) В случай на изменение на пенсията в резултат на прилагане разпоредбите на международен договор получените в повече суми се удържат от лицата без лихва. Чл. 13. (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.)

(1) Разпорежданията за пенсии и добавки към тях по чл. 98, ал. 1, изречение първо от КЗОО могат да се обжалват в тримесечен срок от получаването им пред ръководителя на съответното териториално поделение на НОИ.

(2) Разпорежданията по чл. 98, ал. 1, изречение второ от КЗОО могат да се обжалват в тримесечен срок от получаването им пред управителя на НОИ.

(3) Разпорежданията по чл. 98, ал. 2, изречение първо от КЗОО могат да се обжалват в 14-дневен срок от получаването им пред ръководителя на съответното териториално поделение на НОИ.

(4) Решенията на ръководителя на териториалното поделение на НОИ могат да се обжалват в 14-дневен срок от получаването им пред съответния окръжен съд, а решенията на управителя на НОИ - пред Софийския градски съд.

(5) Решенията на окръжния (Софийския градски) съд подлежат на касационно обжалване в 14-дневен срок от съобщаването им по реда на Закона за Върховния административен съд.

Чл. 14. (1) Пенсионерите и наследниците им са длъжни да съобщават на органите по пенсионно осигуряване всяко обстоятелство, което води до спиране, прекратяване или изменение на пенсията, както и адреса си при промяна.

(2) Пенсионер, който не съобщи своевременно за настъпилите изменения, които се отразяват върху основанието за получаване на пенсията или върху размера ѝ, и продължава да я получава, връща неправилно получената сума със законната лихва.

Раздел II

Пенсии за осигурителен стаж и възраст

Чл. 15. (1) Правото на пенсия за осигурителен стаж и възраст от 1 януари 2000 г. до 1 януари 2005 г. за мъжете и до 1 януари 2009 г. за жените се придобива:

1. от 1 януари 2000 г. - при възраст 60 години и 6 месеца за мъжете и 55 години и 6 месеца за жените и сбор от осигурителния стаж и възрастта 98 за мъжете и 88 за жените;
2. от 1 януари 2001 г. - при възраст 61 години за мъжете и 56 години за жените и сбор от осигурителния стаж и възрастта 99 за мъжете и 89 за жените;
3. от 1 януари 2002 г. - при възраст 61 години и 6 месеца за мъжете и 56 години и 6 месеца за жените и сбор от осигурителния стаж и възрастта 100 за мъжете и 90 за жените;
4. от 1 януари 2003 г. - при възраст 62 години за мъжете и 57 години за жените и сбор от осигурителния стаж и възрастта 100 за мъжете и 90 за жените;
5. от 1 януари 2004 г. - при възраст 62 години и 6 месеца за мъжете и 57 години и 6 месеца за жените и сбор от осигурителния стаж и възрастта 100 за мъжете и 90 за жените;
6. от 1 януари 2005 г. - при възраст 63 години за мъжете и 58 години за жените и сбор от осигурителния стаж и възрастта 100 за мъжете и 91 за жените;
7. от 1 януари 2006 г. - при възраст 58 години и 6 месеца и сбор от осигурителния стаж и възрастта 92 за жените;
8. от 1 януари 2007 г. - при възраст 59 години и сбор от осигурителния стаж и възрастта 93 за жените;

9. от 1 януари 2008 г. - при възраст 59 години и 6 месеца и сбор от осигурителния стаж и възрастта 94 за жените;

10. от 1 януари 2009 г. - при възраст 60 години и сбор от осигурителния стаж и възрастта 94 за жените.

(2) В случай че сборът от продължителността на осигурителния стаж и възрастта е по-малък от посочения в ал. 1, право на пенсия се придобива при 15 години осигурителен стаж, от които 12 години действителен стаж, и навършване на 65-годишна възраст за мъжете и жените.

(3) При преценяване на правото и определяне размера на пенсията за осигурителен стаж и възраст осигурителният стаж се превръща в трета категория.

Чл. 16. (1) При осигурителен стаж от различни категории труд трудовият стаж от първа и втора категория се превръща в осигурителен стаж от трета категория по реда на чл. 104, ал. 2 - 7 КЗОО.

(2) От 1 януари 2000 г. трудовият стаж, положен до 31 декември 1999 г. при специфичните условия на т. 66а - 66к по отменения с чл. 1 от Постановление № 75 на Министерския съвет от 1998 г. Правилник за категоризиране на труда при пенсиониране (обн., ДВ, бр. 39 от 1998 г.; изм., бр. 123 от 1998 г.), се счита за осигурителен стаж, както следва:

1. по т. 66а, 66б, 66в, 66д, 66ж и 66к - от първа категория;
2. по т. 66г, 66е, 66з и 66и - от втора категория.

(3) За работниците, инженерно-техническите специалисти и ръководните служители до ръководител на участък включително, заети на работа под земята в подземните рудници, в подземните геологопроучвателни и хидротехнически обекти, в тунелното и подземното минно строителство, една година осигурителен стаж от първа категория се зачита за три години осигурителен стаж от трета категория.

Чл. 17. (1) За осигурителен стаж при пенсиониране на лицата по чл. 69 КЗОО се зачита:

1. изслуженото време на кадрова военна служба;
2. изслуженото време във ведомствата по чл. 69, ал. 2 КЗОО.

(2) Трудовият стаж по ал. 1 се зачита за първа категория труд.

Чл. 18. (1) При преценяване правото на пенсия на лицата по чл. 69 КЗОО осигурителният стаж, извън този по чл. 17, може да допълва без превръщане трудовия стаж, при условие че е придобит преди уволнението им от посочените служби.

(2) Осигурителният стаж по ал. 1 може да допълва трудовия стаж при пенсиониране на лицата по чл. 69, ал. 1 и 2 КЗОО само при наличието на 16 години и 8 месеца действително изслужени по чл. 17.

(3) При пенсиониране по условията на чл. 69 КЗОО осигурителният стаж по чл. 17 се зачита при взаимно допълване.

(4) (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г., бр. 19 от 2002 г.) Уволнените и непридобили право на пенсия по чл. 68 и § 4, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби на КЗОО се пенсионира по реда на чл. 68 КЗОО.

Чл. 19. (1) Учителски трудов стаж е осигурителният стаж, положен на длъжността учител или възпитател в учебни и възпитателни заведения. За учителски трудов стаж се счита и осигурителният стаж на директорите и заместник-директорите на учебни и възпитателни заведения, ако те са изпълнили пълната норма задължителна преподавателска работа.

(2) Учителски трудов стаж е и осигурителният стаж на лицата, заемащи длъжности по списък, утвърден от министъра на образованието и науката, съгласуван с управителя на НОИ, ако отговарят на изискванията за заемане на длъжността учител или възпитател съобразно придобитото образование, професионална квалификация и правоспособност и са изпълнили пълната норма за задължителна преподавателска работа.

(3) Учебни и възпитателни заведения по смисъла на ал. 1 са създадените по реда на Закона за народната просвета, както и социалните учебно-професионални заведения за квалификация и преквалификация на лица с намалена трудоспособност съгласно Постановление № 63 на Министерския съвет от 1991 г. (обн., ДВ., бр. 32 от 1991 г.; изм., бр. 68 от 1991 г.).

(4) Право на пенсия по условията на § 5, ал. 1 от преходните и заключителните

разпоредби на КЗОО придобиват лицата, които към датата на подаване на заявлението за отпускане на пенсията заемат или са освободени от учителска длъжност или от длъжност по ал. 2.

(5) На лицата по ал. 4 се изплаща срочна пенсия за ранно пенсиониране в намален размер от Учителския пенсионен фонд до навършване на възрастта по чл. 68 КЗОО.

След навършване на тази възраст пенсията им за осигурителен стаж и възраст се изплаща в пълен размер от фонд "Пенсии".

Чл. 20. При изчисляване размера на пенсията за осигурителен стаж и възраст пропорционалната част от процента за месеците осигурителен стаж по чл. 70, ал. 1 КЗОО се закръгля до втората цифра след десетичния знак. Когато третата цифра е под 5 - не се взема предвид, а когато е 5 и над 5 - втората цифра след десетичния знак се увеличава с една единица:

1 месец	= 0,08	7 месеца	= 0,58
2 месеца	= 0,17	8 месеца	= 0,67
3 месеца	= 0,25	9 месеца	= 0,75
4 месеца	= 0,33	10 месеца	= 0,83
5 месеца	= 0,42	11 месеца	= 0,92
6 месеца	= 0,50	12 месеца	= 1,00

Чл. 21. (1) (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.; доп., бр. 19 от 2002 г.) Преизчисляване на пенсията по реда на чл. 102 КЗОО за осигурителен стаж, придобит след пенсионирането, се извършва по заявление на пенсионера не повече от веднъж в една календарна година. Новият размер на пенсията се определя от датата на заявлението по реда на чл. 70, ал. 1 КЗОО - за пенсиите за осигурителен стаж и възраст, съответно по чл. 75, ал. 1 КЗОО - за пенсиите за инвалидност поради общо заболяване и по чл. 79 КЗОО - за пенсиите за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест.

(2) (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.; изм. и доп., бр. 19 от 2002 г.) При представяне и на осигурителен доход за стажа, придобит след пенсионирането, пенсията се преизчислява, ако това е по-благоприятно за лицето. Преизчисляването на пенсията се извършва по реда на чл. 70 КЗОО, съответно по чл. 75 - 77 и чл. 79 КЗОО, за осигурителен стаж, придобит след пенсионирането.

(3) (Доп., ДВ, бр. 19 от 2002 г.; частично отм. с Решение № 7581 от 26.07.2002 г. по адм. д. № 3361 от 2002 г., бр. 76 от 2002 г.) Лицата, на които са отпуснати пенсии за осигурителен стаж и възраст или пенсии за инвалидност поради общо заболяване, трудова злополука или професионална болест след 1 януари 2000 г., могат да поискат изчисляване на пенсията от осигурителния доход за друг тригодишен период до 1 януари 1997 г., ако това е по-благоприятно за тях. **Промяната на тригодишния период може да се прави само веднъж след отпускането на пенсията, като размерът ѝ се определя от датата на заявлението.** Такава промяна могат да поискат и лицата с отпуснати пенсии за изслужено време и старост, които не са реализирали това право до 31 декември 1999 г.

Чл. 21а. (Нов, ДВ, бр. 74 от 2002 г.)

(1) При определяне на индивидуалния коефициент съгласно чл. 70 КЗОО на лицата по чл. 127, ал. 3 КЗОО осигурителният доход за периода след 31 декември 2001 г. се намалява с коефициент, представляващ среднопретегленото съотношение между осигурителната вноска за допълнително задължително пенсионно осигуряване и вноската за фонд "Пенсии" за съответния период.

(2) Среднопретегленото съотношение по ал. 1 се намира, като вноската за допълнително задължително пенсионно осигуряване се раздели на вноската за фонд "Пенсии" за съответния период и получените съотношения се умножат по броя на месеците, за които се отнасят. Сборът на получените произведения се разделя на общия брой на месеците, включени в периода.

Раздел III Пенсии за инвалидност

Чл. 22. (Доп., ДВ, бр. 81 от 2000 г., бр. 19 от 2002 г.) Правото на пенсия за

инвалидност се поражда от датата на инвалидизиране, а за слепите по рождение и за ослепелите преди постъпване на работа, както и за инвалидите по рождение или с придобита инвалидност до постъпване на работа - от датата на заявлението по чл. 94 КЗОО. При пенсия за инвалидност поради общо заболяване към тази дата лицето трябва да има изисквания се осигурителен стаж по чл. 74 КЗОО.

Чл. 23. (Изм., ДВ, бр. 19 от 2002 г.) Когато лицето има осигурителен стаж от различни категории, при определянето на продължителността му за правото и размера на пенсията за инвалидност поради общо заболяване осигурителният стаж не се превръща от една категория в друга.

Чл. 24. Слепите по рождение и ослепелите преди постъпването им на работа придобиват право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване при наличие на осигурителен стаж, независимо от продължителността му, придобит към датата на подаване на заявлението.

Чл. 25. При определяне размера на пенсия за инвалидност поради общо заболяване, трудова злополука или професионална болест на лица, които нямат 3 години трудов стаж до 1 януари 1997 г., индивидуалният коефициент се изчислява по реда на чл. 70 КЗОО от дохода, върху който са внесени осигурителни вноски.

Чл. 26. (1) (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.) Признатият стаж по чл. 75, ал. 2 КЗОО се намалява с продължителността на придобития осигурителен стаж след датата на инвалидизиране.

(2) (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.) Когато придобитият осигурителен стаж след датата на инвалидизиране се представя заедно със заявлението за първоначално отпускане на пенсията в 6-месечния срок по чл. 94 КЗОО, размерът на пенсията при отпускането ѝ се определя според наличния осигурителен стаж към датата на инвалидизиране, а от датата на заявлението се изменя с придобития осигурителен стаж след датата на инвалидизиране.

(3) (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.) Когато придобитият осигурителен стаж след датата на инвалидизиране се представя заедно със заявлението за първоначално отпускане на пенсията след 6-месечния срок, размерът на пенсията при отпускането ѝ се определя според наличния осигурителен стаж към датата на заявлението.

Чл. 27. Териториалната експертна лекарска комисия (Националната експертна лекарска комисия) се произнася по въпроса за причинната връзка между заболяването (смъртта) и условията на труда, описани в досието за злополука (професионална болест) или в заместващото го съдебно решение.

Чл. 28. (Изм., ДВ, бр. 19 от 2002 г.)

(1) В случаите по чл. 101, т. 1 от Наредбата за експертиза на работоспособността, приета с Постановление № 133 на Министерския съвет от 2000 г. (ДВ, бр. 61 от 2000 г.), правото и размерът на пенсията се определят спрямо новата дата на инвалидизиране само при постъпило заявление от лицето, ако това е по-благоприятно за него.

(2) В случаите по чл. 101, т. 2 и 3 от Наредбата за експертиза на работоспособността правото и размерът на пенсията за инвалидност се преценяват спрямо новата дата на инвалидизиране.

Чл. 29. Размерът на пенсията за инвалидност поради общо заболяване се определя по реда на чл. 75 - 77 КЗОО.

Чл. 30. (1) (Доп., ДВ, бр. 19 от 2002 г.) Пенсията за инвалидност и добавката за чужда помощ на лицата, които не са навършили възрастта по чл. 68 КЗОО, се отпуска за времето на неработоспособността, определена от ТЕЛК (НЕЛК).

(2) (Доп., ДВ, бр. 19 от 2002 г.) Пенсията за инвалидност и добавката за чужда помощ на лицата, навършили възрастта по чл. 68 КЗОО, се отпуска пожизнено.

(3) Преосвидетелстването на лицата със загубена работоспособност се извършва до изтичането на срока, за който е отпусната пенсията, след служебно повикване. Когато преосвидетелстването се извършва до първо число на месеца, в който изтича срокът, за който е отпусната пенсията, както и при предсрочно преосвидетелстване по молба на пенсионера, пенсията се определя в същия размер, увеличава се, намалява се или се прекратява от първо число на месеца, следващ месеца на преосвидетелстването. Когато преосвидетелстването е извършено в месеца, през който изтича срокът, за който е отпусната пенсията, както и след това, не по вина на лицето, пенсията се

възобновява в същия размер, увеличава се, намалява се или се прекратява от срока, до който е била отпусната.

(4) (Изм., ДВ, бр. 19 от 2002 г.) Когато лицето не се е явило пред ТЕЛК по неуважителни причини и преосвидетелстването е извършено след изтичането на срока, до който е отпусната пенсията, пенсията се възобновява в същия размер, увеличава се или се намалява от датата на освидетелстването, а се прекратява от датата, до която е била отпусната.

(5) (Нова, ДВ, бр. 19 от 2002 г.) Когато след преосвидетелстването е определен по-висок процент на загубена работоспособност, но размерът на пенсията се окаже по-малък от получавания до момента, се запазва размерът на пенсията, който се е изплащал при по-ниския процент на загубена работоспособност.

(6) (Нова, ДВ, бр. 19 от 2002 г.) При преосвидетелстване на лица, на които пенсиите са отпуснати пожизнено, пенсията се изменя или прекратява от датата на преосвидетелстването.

Раздел IV Наследствени пенсии

Чл. 31. (1) Право на наследствена пенсия имат както родените в брака, така и извънбрачните и осиновените деца.

(2) При осиновяване осиновените деца нямат право на пенсия от рождените си родители и обратно, освен в случаите, когато родителят на осиновения е съпруг на осиновителя.

(3) При прекратяване на осиновяването осиновените деца възстановяват правото си на пенсия от рождените си родители и обратно.

Чл. 32. (1) (Доп., ДВ, бр. 61 от 2000 г.) Считат се за неработоспособни наследниците с определена от ТЕЛК (НЕЛК), РЕЛКК над 50 на сто загубена работоспособност.

(2) (Доп., ДВ, бр. 81 от 2000 г.) При преценяване правото на наследствена пенсия за осигурителен стаж и възраст от наследодател, който не е бил пенсионер, се счита, че той със смъртта си отговаря на изискването за навършена възраст по чл. 68 КЗОО.

Чл. 33. Наследниците на безвестно отсъстващ пенсионер или осигурен, който има право на пенсия, получават временно наследствена пенсия след влизането в сила на решението на съда за обявяване на отсъствието. Пенсията се отпуска от датата, от която съдът е приел лицето за безвестно отсъстващо. Тази пенсия става постоянна, след като смъртта на лицето се обяви по съдебен ред. Ако отсъстващият се окаже жив, наследствената пенсия се възстановява в приход на бюджета на Държавното обществено осигуряване без лихва.

Чл. 34. (1) Деца, които учат след навършване на 18-годишна възраст по смисъла на чл. 82, ал. 1 КЗОО, са:

1. ученици, които продължават образованието си след навършване на 18-годишна възраст в училищата, създадени по реда на Закона за народната просвета, независимо от степента и формата на обучение; те установяват това обстоятелство в началото на всяка учебна година с документ от съответното учебно заведение;

2. лица, независимо от формата и степента на обучението им, приети и записани във висшите училища, създадени по реда на Закона за висшето образование, както и организациите по чл. 47 от същия закон; те установяват това обстоятелство в началото на всеки семестър с документ от съответното висше училище или от съответната научна организация;

3. лица, които учат в чужбина; те установяват това обстоятелство веднъж в годината с документи, издадени от учебните заведения в чуждата страна и легализирани по реда на Правилника за легализациите, заверките и преводите на документи и други книжа, утвърден с Постановление № 184 на Министерския съвет от 1958 г. (обн., Изв., бр. 73 от 1958 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 10 от 1964 г., бр. 77 от 1976 г., бр. 96 от 1982 г., бр. 77 от 1983 г. и бр. 103 от 1990 г.).

(2) За учащи се считат лицата, които са прекъснали обучението си поради тежко и продължително заболяване, както и поради бременност, раждане и отглеждане на малко дете, но общо за не повече от 2 години.

(3) Лица, завършващи последния курс на обучение, се счита, че учат до дипломирането

си, но не по-късно от края на първата редовна поправителна сесия за курса.

Чл. 35. (1) При смърт на двамата родители (осиновители) наследствената пенсия на децата се определя от сбора на пенсиите на починалите, без да се вземат предвид другите наследници с право на пенсия, ако има такива. На последните се определя следващата им се пенсия, като се взема предвид общият брой на наследниците с право на пенсия, включително децата.

(2) Когато единият наследодател е получавал или е имал право на пенсия, която не може да преминава в наследствена, и няма право на друг вид пенсия по условията на КЗОО, наследствената пенсия се определя в размерите по чл. 81, ал. 1 КЗОО само от пенсията на другия родител.

(3) Когато и двамата наследодатели са получавали пенсии или са имали право на пенсии, които не могат да преминават в наследствени, и нямат право на друг вид пенсия по условията на КЗОО, децата нямат право на наследствена пенсия по глава шеста, раздел III от КЗОО.

Чл. 36. (1) Родителите имат право на наследствена пенсия от децата си, ако са навършили възрастта по чл. 68 КЗОО и не получават лична пенсия.

(2) Родителите на лицата, починали по време на наборна военна служба, имат право на наследствена пенсия независимо от възрастта им. Те получават в пълен размер личната си пенсия и пенсията по чл. 82, ал. 4 КЗОО.

Раздел V

Установяване и зачитане на осигурителен стаж и осигурителен доход

Чл. 37. (1) (Изм., ДВ, бр. 19 от 2002 г.) За осигурителен стаж се зачита времето, за което са били дължими или внесени осигурителни вноски за лицата по чл. 4, ал. 1, 2 и ал. 3, т. 5 КЗОО, а за самоосигуряващите се лица - времето, за което са внесени осигурителни вноски.

(2) Осигурителен стаж, придобит извън страната, се зачита съгласно разпоредбите на международен договор в областта на социалното осигуряване, по който Република България е страна. Този стаж се установява по оригинални документи, издадени от компетентните органи на съответната чужда държава.

Чл. 38. (Изм., ДВ, бр. 19 от 2003 г.)

(1) Осигурителният стаж се изчислява в дни, месеци и години за времето, през което лицата са били осигурени, и за това време са внесени или са дължими осигурителните вноски за:

1. всички осигурени социални рискове;
2. всички осигурени социални рискове без трудова злополука и професионална болест;
3. всички осигурени социални рискове без безработица;
4. инвалидност поради общо заболяване, старост и смърт и за трудова злополука и професионална болест;
5. инвалидност поради общо заболяване, старост и смърт.

(2) За времето преди 1 януари 2003 г. осигурителният стаж за лицата по чл. 4, ал. 1 и 2 КЗОО се зачита и изчислява, както следва:

1. за един ден осигурителен стаж се зачита времето, през което лицата са отработили най-малко половината от законоустановеното за тях работно време за деня и са получили възнаграждение не по-малко от минимално установеното за страната за съответната продължителност на работното време;
2. осигурителният стаж на лицата, които са отработили по-малко от посоченото в т. 1 работно време и са получили възнаграждение не по-малко от минимално установеното за страната за съответната продължителност на работното време, се изчислява, като сборът от отработените часове се раздели на законоустановената за тях дневна продължителност на работното време; при тези условия се изчислява и осигурителният стаж на лицата, работещи при сумирано отчитане на работното време, като осигурителният стаж не може да бъде по-голям от броя на работните дни, за които е установено сумираното отчитане на работното време;
3. осигурителният стаж на лицата, които са получили възнаграждение, по-малко от минимално установеното за страната за съответната продължителност на работното

- време, се изчислява, като изплатената сума се раздели на среднодневната минимална работна заплата за страната;
4. за един месец осигурителен стаж на лицата, работещи по договори за управление и контрол на търговски дружества, се зачита месецът, през който са получили възнаграждение не по-малко от минималната работна заплата за страната; ако през месеца е получено възнаграждение, по-малко от минималната работна заплата за страната, осигурителният стаж се определя, като полученото възнаграждение се раздели на среднодневната минимална работна заплата за страната.
- (3) За времето след 31 декември 2002 г. за осигурителен стаж на лицата по чл. 4, ал. 1, т. 1 - 4, 6 и 7 и ал. 2 КЗОО се зачита и изчислява:
1. за един ден осигурителен стаж се зачита времето, през което лицата по чл. 4, ал. 1, т. 1 - 4 и 6 и ал. 2 са отработили пълното законоустановено за тях работно време за деня и за това време са внесени или са дължими осигурителните вноски върху полученото възнаграждение, а за работниците и служителите - върху не по-малко от минималния осигурителен доход за съответната професия по икономическа дейност;
 2. осигурителният стаж на лицата по т. 1, които са работили при непълно работно време и са били осигурени върху не по-малко от минималния осигурителен доход за професията по икономическа дейност за съответната продължителност на работното време, се изчислява, като сборът от отработените часове се раздели на установената с нормативен акт продължителност на работното време; при тези условия се изчислява и осигурителният стаж на лицата, работещи при сумирано отчитане на работното време, като осигурителният стаж не може да бъде по-голям от броя на работните дни, за които е установено сумираното отчитане на работното време;
 3. за осигурителен стаж на лицата, работещи по договори за управление и контрол на търговски дружества, се зачита времето, за което са внесени или са дължими осигурителни вноски, върху полученото възнаграждение, но върху не по-малко от минималния осигурителен доход за съответната професия по икономическа дейност за периода на работа по договорите;
 4. времето на платените и неплатените отпуски за временна неработоспособност, на неплатения отпуск до 30 работни дни в една календарна година и на платените отпуски по Кодекса на труда или по други закони; когато лицето е работило при непълно работно време, тези отпуски се зачитат за осигурителен стаж пропорционално на пълната продължителност на работното време;
 5. времето на отпуските за бременност, раждане и осиновяване, както и за отглеждане на дете, в размерите, определени в Кодекса на труда - изцяло, независимо от продължителността на работното време.
- (4) Когато при изчисляването по реда на ал. 2 и 3 се получи остатък, по-голям от половината от дневното работно време, определено съгласно Кодекса на труда или друг нормативен акт, той се зачита за един ден осигурителен стаж.
- (5) Времето, през което лицата полагат труд без трудово правоотношение и получават месечно възнаграждение, равно или по-голямо от една минимална месечна работна заплата за страната, след намаляване с нормативно признатите разходи, за което са внесени или са дължими осигурителни вноски, се зачита за един месец осигурителен стаж, но за не повече от срока на договора.
- (6) Когато лицето е работило без трудово правоотношение и е получило възнаграждение, по-малко от минималната работна заплата за страната през част от месеца, а за останалото време е било осигурено на друго основание, осигурителният стаж за работа без трудово правоотношение се определя, като полученото възнаграждение се раздели на среднодневната минимална работна заплата за страната.
- (7) За един месец осигурителен стаж на лицата по чл. 4, ал. 1, т. 5 се зачита месецът, през който те са получили възнаграждение не по-малко от минималната работна заплата за страната и върху нея са внесени или са дължими осигурителни вноски. Ако през месеца възнаграждението, върху което са внесени осигурителните вноски, е по-малко от минималната работна заплата за страната, осигурителният стаж се определя, като полученото възнаграждение се раздели на среднодневната минимална работна заплата за страната.
- (8) За осигурителен стаж на самоосигуряващите се лица се зачита времето, за което са

внесени дължимите осигурителни вноски.

(9) При изчисляване на осигурителния стаж на лицата, които са работили при определено с Кодекса на труда или с друг нормативен акт работно време, един пълен месец осигурителен стаж се зачита, когато са зачетени за осигурителен стаж всичките работни дни.

(10) Ако зачетените за осигурителен стаж дни през отделни месеци на годината са по-малко от работните дни за месеца, осигурителният стаж се признава за толкова месеца, колкото се получават, като общият брой на дните, зачетени за осигурителен стаж, включително дните на ползвания законоустановен отпуск, се раздели на 21 при 5-дневна работна седмица и на 25 при 6-дневна работна седмица. Към изчисления по този начин осигурителен стаж се прибавят и пълните месеци, зачетени за осигурителен стаж, през годината.

(11) Ако през календарния месец лицето е било осигурено на различни основания, за осигурителен стаж се зачита не повече от един месец.

(12) Една година осигурителен стаж се зачита, когато са зачетени за осигурителен стаж 12 месеца.

(13) Среднодневната минимална работна заплата за страната се определя, като минималната работна заплата, установена за страната, се раздели на броя на работните дни за съответния месец.

Чл. 39. (Изм., ДВ, бр. 19 от 2003 г.)

(1) На наетите на работа без определено работно време, на които се заплаща според изработеното, както и на работещите надомно за осигурителен стаж преди 1 януари 2003 г. се зачитат:

1. годината, през която са реализирали доход в размер не по-малък от 12 минимални месечни работни заплати за страната, ако за всеки месец поотделно са получили възнаграждение не по-малко от половината от минималната месечна работна заплата за страната;

2. месеците в годината, през която е получено по-малко от посоченото в т. 1 трудово възнаграждение, като сумата, получена за годината, се раздели на съответната минимална месечна работна заплата;

3. дните за месеца, през който е получена по-малко от половината от минималната месечна работна заплата за страната, се зачитат, като получената сума се раздели на съответното минимално дневно възнаграждение.

(2) За един месец осигурителен стаж на лицата по ал. 1 след 31 декември 2002 г. се зачита времето, за което са внесени или са дължими осигурителни вноски върху полученото възнаграждение, но върху не по-малко от минималния месечен осигурителен доход за съответната професия по икономическа дейност.

Чл. 40. (1) (Изм., ДВ, бр. 19 от 2003 г.) Осигурителният стаж се установява с трудови, служебни и осигурителни книжки или с документ по утвърден образец, издаден от осигурителя.

(2) Документът по ал. 1 се издава въз основа на изплащателните ведомости, други разходооправдателни документи и договори за възлагане на труд.

(3) Осигурителният доход се установява с осигурителна книжка или с документ по утвърден образец за brutното трудово възнаграждение или доход, върху който са внесени осигурителни вноски.

(4) (Нова, ДВ, бр. 19 от 2003 г.) За времето след 31 декември 2002 г., ако продължителността на осигурителния стаж за лицата, работещи по трудово или по служебно правоотношение, е равна на продължителността на трудовия или на служебния стаж, в трудовата или в служебната книжка при прекратяване на правоотношението се вписва от осигурителя следният текст: "Осигурителният стаж е равен на зачетения трудов (служебен) стаж." Ако в трудовата или в служебната книжка не е направено посоченото вписване, осигурителният стаж се установява с документ по образец, утвърден от управителя на Националния осигурителен институт, издаден от осигурителя.

(5) (Предишна ал. 4, ДВ, бр. 19 от 2003 г.) В случаите, когато документите по ал. 2 липсват, осигурителите или техните правоприменници по изключение могат да издават удостоверения за осигурителен стаж и трудово възнаграждение или за осигурителен доход и въз основа на други автентични документи, щом те съдържат достатъчно данни

за осигурителния стаж и за осигурителния доход.

(6) (Предишна ал. 5, доп., ДВ, бр. 19 от 2003 г.) Когато няма данни за получаваното трудово възнаграждение, в издаваните документи за пенсиониране се посочва минималната работна заплата за страната за съответния период, а за времето след 31 декември 2002 г. - минималния месечен осигурителен доход за работниците и служителите и за лицата, работещи по договори за управление и контрол на търговски дружества.

(7) (Нова, ДВ, бр. 36 от 2001 г.; предишна ал. 6, бр. 19 от 2003 г.) Когато не съществува осигурител или негов правопреемник към момента на подаване на заявлението за пенсия, размерът на пенсията се определя въз основа на минималната работна заплата, установена за страната, за посочения от лицето период от време.

Чл. 41. (Изм. и доп., ДВ, бр. 19 от 2003 г.) Осигурителният стаж и осигурителният доход на самоосигуряващите се лица, на лицата, работещи без трудово правоотношение, и на лицата, работещи по договори за управление и контрол на търговски дружества се установяват с осигурителни книжки, в които се посочват времето, през което лицата са били осигурени, и доходът, върху който са внесени осигурителни вноски.

Чл. 42. (Изм., ДВ, бр. 19 от 2002 г.) Осигурителният стаж на лицата по чл. 9, ал. 3, т. 3 КЗОО се установява с документ, издаден от началника на съответния затвор, трудово-поправително общежитие или поправителен дом.

Чл. 43. (1) Зачита се за осигурителен стаж времето след 1 януари 1996 г., през което родител или осиновител на дете инвалид е полагал постоянни грижи за него до навършване на 16-годишна възраст, поради което не е работил по трудово или служебно правоотношение и не е бил осигурен.

(2) Правото по ал. 1 се ползва от родител или осиновител на дете инвалид, чието състояние налага постоянни грижи и детето не е настанено в лечебно или социално заведение.

(3) (Изм., ДВ, бр. 61 от 2000 г.) Обстоятелството, че увреждането на детето налага постоянни грижи, се установява с решение на РЕЛКК.

Чл. 43а. (Нов, ДВ, бр. 81 от 2000 г.)

(1) Зачита се за осигурителен стаж времето след 1 януари 2001 г., през което родител (осиновител) или съпруг (съпруга) не са били осигурени или не са получавали пенсия, тъй като са полагали грижи за инвалиди със загубена работоспособност над 90 на сто, които постоянно се нуждаят от чужда помощ.

(2) Обстоятелството, че инвалидите са със загубена работоспособност над 90 на сто и постоянно се нуждаят от чужда помощ, се установява с експертно решение на ТЕЛК (НЕЛК).

Чл. 44. За осигурителен стаж от трета категория се признава времето на наборна военна служба и времето на обучение на курсанти и школници след навършване на пълнолетие до размера на наборната служба за съответния род войски съгласно действащото законодателство, независимо кога са положени. За този стаж се дължат осигурителни вноски от републиканския бюджет.

Чл. 45. Времето на обучение по § 9, ал. 2 и 3 от преходните и заключителните разпоредби на КЗОО се зачита за осигурителен стаж от трета категория. То се установява с диплома за завършено висше или полувисше образование, документ за внесени осигурителни вноски и документ, удостоверяващ срока на обучението.

Раздел VI

Определяне на дохода, от който се изчисляват пенсиите

Чл. 46. (1) (Изм., ДВ, бр. 19 от 2002 г.) Средномесечният осигурителен доход за лицата по чл. 4, ал. 1, 2 и ал. 3, т. 5 КЗОО се определя от възнаграждението или осигурителния доход, върху който са внесени или са дължими осигурителни вноски. Средномесечният осигурителен доход за самоосигуряващите се лица се определя от дохода, върху който са внесени осигурителни вноски.

(2) (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.) Зачита се за осигурителен стаж, но не се взема предвид при определяне на осигурителния доход:

1. (изм., ДВ, бр. 19 от 2002 г.) времето на наборната или алтернативна служба;

2. времето на отпуска за отглеждане на дете, през който е получавано обезщетение;
 3. времето на зачетения осигурителен стаж на неработещите майки;
 4. времето на обучение на лицата, завършили висше или полувисше образование, за което са внесени осигурителни вноски;
 5. времето след 1 януари 1996 г., през което родител (осиновител) на дете-инвалид е полагал постоянни грижи за него до навършване на 16-годишна възраст, поради което не е работил по трудово или по служебно правоотношение и не е бил осигурен;
 6. времето след 1 януари 2001 г., през което родител (осиновител) или съпруг (съпруга) са полагали грижи за инвалиди със загубена работоспособност над 90 на сто, които постоянно се нуждаят от чужда помощ, поради което не са били осигурени или не са получавали пенсия;
 7. (доп., ДВ, бр. 36 от 2001 г.) времето след 1 април 1997 г., през което лицата са получавали обезщетение за безработица при отпускане на пенсии с начална дата след 31 декември 1999 г.;
 8. (нова, ДВ, бр. 74 от 2002 г.) времето до 31 декември 1999 г. включително, през което лицата по чл. 9, ал. 3, т. 2 и 3 КЗОО са били без работа, с изключение на периодите, през които са получавали обезщетение по Кодекса на труда.
- (3) Когато в периода, от който се определя индивидуалният коефициент, се включва време на законоустановен отпуск или законна стачка, се взема предвид:
1. за времето на платен отпуск, заплащан от работодателя - полученото възнаграждение за този отпуск, върху което са внесени осигурителни вноски;
 2. за времето на отпуск поради временна неработоспособност или бременност и раждане, през което е получавано парично обезщетение от общественото осигуряване след 1 януари 2000 г. - обезщетението, върху което са внесени осигурителни вноски; когато това време е преди 1 януари 2000 г., се взема предвид доходът, от който е изчислено обезщетението, съгласно действащите разпоредби при ползването на отпуска;
 3. (доп., ДВ, бр. 19 от 2002 г.) за времето на неплатен отпуск, който се зачита за трудов или служебен стаж, или на законна стачка - минималната месечна работна заплата, установена за страната за съответния период.
- (4) (Изм., ДВ, бр. 19 от 2002 г.) Когато в периода, от който се определя индивидуалният коефициент, се включва време, което се зачита за осигурителен стаж по чл. 9, ал. 3 КЗОО, се взема предвид доходът, върху който са внесени или са дължими осигурителните вноски.
- (5) В осигурителния доход се включват средствата за социални разходи, върху които са внесени дължимите осигурителни вноски, както и средствата над размера по чл. 1, ал. 2, т. 4 от Наредбата за елементите на възнаграждението и за доходите, върху които се правят осигурителни вноски, и за изчисляване на паричните обезщетения за временна неработоспособност или за бременност и раждане, приета с Постановление № 263 на Министерския съвет от 2000 г. (ДВ, бр. 6 от 2000 г.).
- (6) Когато лицето е осигурено по едно правоотношение за всички социални рискове и пострада при трудова злополука или професионална болест по правоотношението, за което е осигурено само за трудова злополука и за професионална болест, средномесечният осигурителен доход, от който се изчислява пенсията за трудова злополука или професионална болест, може да се определи и от дохода, върху който са правени осигурителните вноски за всички социални рискове, ако това е по-благоприятно за него.
- (7) (Нова, ДВ, бр. 81 от 2000 г.; доп., бр. 36 от 2001 г.) Когато в периода, от който се определя индивидуалният коефициент, се включва време, през което лицата са били осигурени по чл. 4, ал. 1 и 2 и ал. 3, т. 5 КЗОО, изплатените възнаграждения, за които не са внесени осигурителни вноски, се вземат предвид при определяне на осигурителния доход за пенсии с начална дата след 31 декември 1999 г.
- (8) (Нова, ДВ, бр. 19 от 2002 г.) При определяне на осигурителния доход за лицата по чл. 4, ал. 1 и 2 КЗОО не се включват начислените, но неизплатени възнаграждения.
- Чл. 47. (Изм., ДВ, бр. 19 от 2002 г.)
- (1) При определяне размера на пенсията по условията на международен договор в областта на социалното осигуряване по чл. 70 КЗОО индивидуалният коефициент се изчислява само от дохода, върху който са внесени осигурителни вноски за

осигурителния стаж, придобит в Република България, при спазване разпоредбите на наредбата.

(2) Когато осигурителният стаж, зачетен съгласно българското законодателство, не се включва при определяне на осигурителния доход съгласно чл. 70а КЗОО, за изчисляване на индивидуалния коефициент по чл. 70 КЗОО се взема предвид минималната месечна работна заплата, установена за страната, за съответния период.

(3) При определяне размера на пенсията съгласно чл. 70 КЗОО по условията на международен договор в областта на социалното осигуряване, предвиждащ отпускане на пенсия на лица, които нямат осигурителен стаж и доход в Република България, доходът за изчисляване на индивидуалния коефициент се формира от размера, определен на базата на минималната месечна работна заплата, установена за страната, за месеца, от който се отпуска пенсията, в зависимост от последната заемана от лицето длъжност:

1. за нискоквалифицирани работници, помощно-обслужващ персонал, технически изпълнители и охрана - една минимална работна заплата;
2. за квалифицирани работници, технически сътрудници и специалисти със средно образование или със специална правоспособност - една и половина минимална работна заплата;
3. за ръководни служители и специалисти с висше образование - две минимални работни заплати;
4. за ръководители на институции, дружества или други организации - три минимални работни заплати.

(4) Алинеи 1, 2 и 3 не се прилагат, ако в международен договор, който е в сила за Република България, е предвиден друг начин за определяне размера на пенсията.

Чл. 48. Когато изчисленият размер на пенсията е по-малък от минималния размер за съответния вид, определен в КЗОО, той се приравнява към него.

Чл. 49. (1) Добавката по чл. 84 КЗОО се изчислява от пенсията или от сбора на пенсиите на починалия съпруг, които е получавал или на които е имал право, при спазване разпоредбата на чл. 101, ал. 3 КЗОО.

(2) При изчисляване на добавката по ал. 1 не се вземат предвид изплащаните добавки към пенсията на починалия съпруг (съпруга).

(3) Добавката по чл. 84 КЗОО към пенсията на пенсионер, който има повече от един брак, прекратен поради смърт, се определя от пенсията или от сбора на пенсиите на последния починал съпруг (съпруга) с право на пенсия.

(4) Добавката по чл. 84 КЗОО се определя и изплаща в размер 20 на сто от социалната пенсия за старост, ако починалият съпруг (съпруга) е получавал пенсия, която не може да преминава в наследствена.

(5) Ако за отпускане на добавката по чл. 84 КЗОО не са представени документи за възнагражденията на починалия съпруг (съпруга), тя се изчислява в размер 20 на сто от минималния размер за съответния вид пенсия.

(6) При встъпване в брак добавката по чл. 84 КЗОО се прекратява от датата, на която е сключен бракът.

(7) До 31 декември 2003 г. включително добавката по чл. 84 КЗОО се изчислява от ограничения по § 6, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби на КЗОО размер на получаваните една или повече от една пенсии на починалия съпруг (съпруга).

Чл. 49а (Нов, ДВ, бр. 36 от 2001 г.) Съпругът (съпругата) на безвестно отсъстващ пенсионер или на осигурен, който има право на пенсия, получава добавка по чл. 84 от КЗОО при спазване на условията на чл. 33 и 49 относно отпускането и възстановяването.

Глава втора **ИЗПЛАЩАНЕ НА ПЕНСИИТЕ**

Раздел I

Общи разпоредби по изплащане на пенсиите

Чл. 50. (1) Пенсии и добавките към тях се изплащат от териториалните поделения на НОИ чрез пощенските станции и банковите клонове в страната.

(2) Изплащането на пенсии в чужбина се извършва от НОИ чрез банките по чл. 29

К300, обслужващи валутните сметки на института.

(3) Разплащанията с чуждестранни осигурителни институти за изплатени пенсии въз основа на международен договор в областта на социалното осигуряване се извършват от НОИ.

Раздел II

Изплащане на пенсиите чрез пощенски станции

Чл. 51. (1) Пенсиите и добавките към тях се изплащат от пощенските станции по постоянния или настоящия адрес на пенсионерите по реда и начина, определени в наредбата.

(2) Управителят на НОИ в изключителни случаи при изплащане на допълнителни суми към пенсиите може да разреши изплащането им чрез пощенските станции по различен от предвидения ред в чл. 54 и 63.

Чл. 52. (1) Пощенските станции изплащат пенсиите и добавките към тях по изплащателен картон по утвърден образец в периода от 7-о до 20-о число на месеца, за който се отнасят. Когато 7-о и 20-о число са неработни дни, изплащането започва в началото и завършва в края на следващия работен ден. Неизплатените в посочения срок пенсии и добавки могат да се изплащат през следващия месец в срока за изплащане на пенсиите.

(2) Изплащането се извършва по график, определен от началника на пощенската станция и утвърден от началника на районната пощенска станция и ръководителя на териториалното поделение на НОИ. Графикът се обявява на гражданите.

Чл. 53. (1) Пощенската станция не изплаща пенсията, когато:

1. пенсионерът е починал;
 2. срокът за изплащането ѝ, вписан в изплащателния картон, е изтекъл;
 3. има нареждане от териториалното поделение на НОИ;
 4. пълномощното е нередовно;
 5. пенсионният запис не е подписан от съответните длъжностни лица.
- (2) Когато на пенсионер са издадени повече от един изплащателен картон, пенсията не се изплаща и се уведомява съответното териториално поделение на НОИ.

Раздел III

Изплащане на пенсия по изплащателен картон

Чл. 54. (1) Териториалното поделение на НОИ изготвя за всеки пенсионер един изплащателен картон, по който пощенската станция му изплаща пенсията (пенсиите) и добавките към нея. Изплащателният картон, съответно подписан от получателя на пенсията, служи като оправдателен документ за извършените плащания.

(2) Изплащателният картон се изготвя въз основа на разпореждането на длъжностното лице, на което е възложено ръководството на пенсионното осигуряване в териториалното поделение на НОИ. За номер на изплащателния картон се поставя единният граждански номер на пенсионера.

(3) Когато от един наследодател са отпуснати наследствени пенсии на две или повече лица, за всеки сънаследник се съставя отделен изплащателен картон. Когато някой от тях има законен представител или настойник, пенсията се изплаща съответно на законния представител или на настойника.

(4) За получаване на пенсията по ал. 3 законният представител или настойникът на лицата удостоверява това свое качество пред съответната пощенска станция с документ за самоличност и удостоверение за раждане на дете, с влязло в сила съдебно решение или с удостоверение, издадено от общината (кметството).

(5) За изплащане на месечните пенсии и добавките към тях в изплащателния картон се вписват:

1. месецът, от който пенсията е включена за изплащане във ведомостта за изплащане на пенсиите;
2. срокът, за който е отпусната пенсията (ако има такъв);
3. сумата за изплащане на пенсията и добавките към нея.

(6) Свободните редове за месеците на редовното плащане се унищожават с щемпел

"НЯМА ПЛАЩАНЕ".

(7) (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.) Изплащателните картони за новоотпуснати, възобновени или възстановени пенсии се съставят в териториалното поделение на НОИ, подписват се от инспектор, контролър и от длъжностното лице, на което е възложено ръководството на пенсионното осигуряване в териториалното поделение на НОИ и се изпращат на съответната пощенска станция. Данните в изплащателните картони се вписват ясно и четливо.

Чл. 55. При първото изплащане на пенсията в изплащателния картон се вписват номерът, датата и органът, издал документа за самоличност на пенсионера или на законния му представител (настояник), и се взема образец (спесимен) от подписа на получателя на пенсията. По този ред се постъпва и в случаите, когато се съставя нов изплащателен картон.

Чл. 56. (1) По издаден изплащателен картон пощенската станция може да изплати сумата до 20-о число на същия месец. Ако до тази дата пенсията не е изплатена, пощенската станция я възстановява с ведомост за неизплатените пенсии и превежда сумите до 25-о число.

(2) (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.; доп., бр. 19 от 2002 г.) В случаите, когато пенсията се възстановява с ведомост за неизплатените пенсии, тя може да се изплати от пощенската станция като пенсия за минало време до 6 месеца, включително текущия месец.

Чл. 57. (1) Изплащателните картони се съхраняват от началника на пощенската станция или от определен от него служител от паричната служба по общия ред за паричните документи.

(2) Когато срокът, за който е издаден изплащателният картон, изтече, а изплащането на пенсията следва да продължи, пощенската станция по данните в картоната съставя нов изплащателен картон, който се подписва от съставителя и от началника на пощенската станция. На съответното място в предходния картон се отбелязва, че е съставен нов (втори и следващ) картон, а също и месецът, от който пенсията ще се изплаща по него. В новия картон за свързка се отбелязва до кой месец включително е изплатена пенсията по заменения картон.

(3) При унищожаване или изгубване на изплащателен картон пощенската станция писмено уведомява териториалното поделение на НОИ, което прави проверка в електронната картотека до кой месец е изплатена пенсията и съставя нов изплащателен картон. В новия картон на мястото за вписване на изплащаната пенсия пенсионерът подписва декларация до кой месец включително е получил пенсията си.

(4) Разходите, свързани с подмяната на изплащателни картони през годината, се изплащат от териториалното поделение на НОИ на териториалното поделение "Български пощи" до края на първото тримесечие на следващата календарна година.

Чл. 58. Националният осигурителен институт ритмично превежда необходимите суми за изплащане на пенсиите и добавките към тях на териториалното поделение "Български пощи" по начин, който гарантира своевременното им изплащане. Ведомостта за изплащане на пенсиите заедно с необходимите документи за месеца се предава на пощенската станция 6 дни преди да започне изплащането.

Чл. 59. Териториалното поделение "Български пощи" ("Софийски пощенски станции") осигурява на районните пощенски станции по техни заявки необходимите суми за изплащане на пенсиите и добавките към тях, а районните пощенски станции - на пощенските станции по техни заявки на основание на писмата, с които са получили документите за изплащане на пенсиите от териториалните поделения на НОИ.

Чл. 60. По изплащателни картони, по които изплащането на пенсиите е прекратено, пощенската станция не може да извършва плащания, включително за минало време. Ако по такива картони има неполучени пенсии, изплащането им се извършва с пенсионен запис от териториалното поделение на НОИ.

Чл. 61. (1) Пенсията и добавките към нея се изплащат лично на пенсионера или на упълномощеното от него лице при условията и по реда на чл. 64.

(2) Когато пенсионерът е малолетен или е поставен под пълно запрещение, пощенската станция изплаща пенсията на законния му представител - родителя или настояника му.

Чл. 62. (1) Пенсията може да бъде изплащана в дома на пенсионера по постоянния или настоящия адрес след заявление от лицето до началника на пощенската станция, ако

получава пенсия за загубена работоспособност или има навършена 70-годишна възраст.

(2) В случаите по ал. 1 пенсия и добавките към нея до двукратния размер от социалната пенсия за старост може да се изплаща срещу подпис, без пълномощно, на съпруг (съпруга), на пълнолетни деца или на родители на пенсионера, които следва да докажат това свое качество и да представят документите за самоличност на получателя и на пенсионера.

(3) Пенсията и добавките към нея до двукратния размер на социалната пенсия за старост, на лицата с пенсия за загубена работоспособност или с навършена 70-годишна възраст може да се изплаща в пощенските станции при условията и по реда на ал. 2.

(4) В случаите по ал. 2 и 3 в графа "Бележки по изплащането" на изплащателния картон задължително се отбелязват родствената връзка и името на лицето, на което е изплатена сумата. Касиерът платец сравнява подписа в документа за самоличност на лицето, което получава сумата, с подписа му в картоната. При неправилно изплащане на пенсия сумата се възстановява на териториалното поделение на НОИ по реда на чл. 92, ал. 5.

Раздел IV

Изплащане на пенсия с пенсионен запис

Чл. 63. (1) (Доп., ДВ, бр. 19 от 2002 г.) Изплащането на пенсия за минало време, за част от месеца и ако е спряна с корекционна ведомост или писмо за спиране изплащането ѝ за текущия месец се извършва с пенсионен запис. С пенсионен запис се изплаща и несполучена пенсия от починал пенсионер. Записът се подписва от инспектор и контролър. По договаряне между НОИ и "Български пощи" - ЕАД, плащания на суми за минало време вместо с пенсионен запис могат да се преведат на съответната пощенска станция с отделна ведомост или с редовната ведомост за изплащане на пенсиите, в която тези суми се вписват в отделна графа.

(2) (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.) Пенсионният запис за сума над десеткратния размер на социалната пенсия за старост се подписва и от длъжностното лице, на което е възложено ръководството на пенсионното осигуряване в териториалното поделение на НОИ, и от ръководителя на териториалното поделение на НОИ и се заверява с печата на териториалното поделение.

(3) (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.) Пенсионен запис по ал. 2 за пенсия, отпусната по международна спогодба, се подписва от длъжностното лице, на което е възложено ръководството на дейността по отпускане и изплащане на пенсиите по международни спогодби в НОИ, и се заверява с печата на НОИ.

(4) Пенсионните записи се описват по реда на издаването им във ведомост за предадените пенсионни записи за изплащане на пенсиите, която се съставя в 3 екземпляра - по един за териториалното поделение на НОИ, за районната пощенска станция и за Контролната инспекция на съобщенията.

(5) (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.) Ведомостите за предадените пенсионни записи за изплащане на пенсиите, изготвени, проверени и подписани от съответните длъжностни лица - инспектор и контролър, както и от длъжностното лице, на което е възложено ръководството на пенсионното осигуряване в териториалното поделение на НОИ се номерират с поредни годишни номера.

(6) На всеки пенсионен запис се поставя номер, състоящ се от две отделни числа, от които първото показва годишния пореден номер на ведомостта, в която е описан, а второто - поредния номер на записа в нея. Поправки и зачертавания в пенсионните записи не се допускат.

(7) Вторите и третите екземпляри на ведомостта за пенсионни записи заедно с пенсионните записи се предават на териториалното поделение "Български пощи" с опис.

(8) Пенсионните записи се предават от териториалното поделение "Български пощи" на пощенските станции в 3-дневен срок от получаването им от териториалното поделение на НОИ.

(9) Сумата на пенсионните записи, предадени с опис на териториалното поделение "Български пощи", се превежда от териториалното поделение на НОИ по определена за

това набирателна сметка за пенсии на териториалното поделение "Български пощи" в деня на предаването им.

(10) Пенсиите, преведени с пенсионен запис, се изплащат при поискване в 20-дневен срок от получаването в пощенската станция, като се спазват разпоредбите на чл. 53, 62 и 64.

(11) Ако пенсионният запис не се изплати в 20-дневен срок от датата на получаването в пощенската станция, той се връща на териториалното поделение на НОИ, издало записа, като се посочват причините за неизплащането му.

Раздел V

Изплащане на пенсии на упълномощени лица

Чл. 64. (1) Когато пенсионер не може да получи лично пенсията си, тя може да се изплати на упълномощено от него лице. Пълномощното следва да е с нотариално заверен подпис. В чужбина подписът на упълномощителя се заверява от българските дипломатически и консулски представителства.

(2) Данните от документа за самоличност на упълномощения, както и номерът и датата на издаване на пълномощното се вписват в графа "Бележки по изплащането" на изплащателния картон.

(3) Когато упълномощителят оттегли пълномощното или упълномощи друго лице да получава пенсията му, своевременно следва да уведоми пощенската станция или банковия клон за това обстоятелство.

(4) Пенсия за текущия месец или пенсионен запис (за част от месеца, за цял месец или набрана сума от пенсия) може да се получи чрез изрично пълномощно без нотариална заверка на подписа. В тези случаи се изискват личните документи за самоличност на упълномощителя и на упълномощения. По такъв вид пълномощно може да се извърши плащане най-много 3 пъти в една календарна година, като всеки път се представя отделно пълномощно. В него упълномощителят декларира, че не е ползвал това право повече от 3 пъти през календарната година.

(5) Пълномощното по ал. 4 се задържа в пощенската станция и се съхранява 3 години след изтичането на годината, през която е изплатена пенсията. След този срок то се унищожава, при условие че е извършена финансова ревизия на пощенската станция. Когато пенсията се изплаща със запис, пълномощното се прилага към записа.

Раздел VI

Изплащане на пенсии при смяна на адреса на получаване на пенсията

Чл. 65. (1) При промяна на адреса на получаване на пенсията пенсионерът уведомява териториалното поделение на НОИ за изплащане на пенсията на новия адрес.

(2) При промяна на адреса на пенсионера в района на друго териториално поделение на НОИ за повече от 6 месеца пенсионерът може да подаде заявление до териториалното поделение на НОИ, въз основа на което пенсионната му преписка и пенсионната картотека се изпращат в района на новия адрес, придружени със съпроводително писмо.

Чл. 66. (1) При временно пребиваване до 6 месеца в друго населено място пенсионерът може да поиска със заявление съответната пощенска станция да му превежда пенсията на настоящия адрес. В този случай в определения срок за изплащане на пенсията пощенската станция превежда пенсията на посочения адрес с пощенски или телеграфен запис с известие за изплащане. На празното поле в горната част на записа се записва "пенсия за месец 2000 г." или се слага щемпел. В този случай пенсионерът заплаща пощенските разходи за превода и за известието за изплащане.

При изплащане на пенсията се спазват разпоредбите на чл. 53 и 64.

(2) Преведената сума със записа и платените пощенски разходи се вписват в изплащателния картон, като вместо подпис на пенсионера се вписват номерът и датата на записа, с който е преведена пенсията.

(3) Разписката и полученото известие за изплащане на пенсията се прилагат към заявлението на пенсионера, а на съответното място в изплащателния картон се вписва

датата на изплащането на пенсията.

(4) Ако пощенският запис, с който е преведена пенсията, не се изплати в 20-дневен срок от датата на получаването в пощенската станция, той се връща на станцията по мястото на издаване. Същата станция възстановява пълния размер на пенсията по записа на териториалното поделение на НОИ, като посочва причините за неизплащането на пенсията.

Раздел VII

Изплащане на пенсии чрез банкови клонове

Чл. 67. (1) (Доп., ДВ, бр. 81 от 2000 г.) По писмено заявление на пенсионера до териториалното поделение на НОИ, което изплаща пенсията му, тя се превежда по разплащателен или спестовен безсрочен личен влог в посочения от него банков клон, включен със собствен код в Банковата интегрирана система за електронни разплащания (БИСЕРА).

(2) В заявлението по ал. 1 се вписват: банковият клон и кодът, номерът на влога по утвърдена от Българската народна банка система, трите пълни имена на пенсионера по документите за самоличност, единният граждански номер, адресът, на който се получава пенсията, и пощенският код на пощенската станция.

(3) Заявленията за превеждане на пенсии по влог, получени в териториалното поделение на НОИ до 25-о число на месеца, се изпълняват от първо число на втория месец след месеца, през който е подадено заявлението.

Чл. 68. Когато от превежданата по влог пенсия се правят удържки съгласно разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс и на Данъчния процесуален кодекс, както и удържка по чл. 85 и 86, териториалното поделение на НОИ прави удържките, след което превежда по влога остатъка от пенсията.

Чл. 69. При извършен превод в по-голям от полагащия се размер съответният банков клон възстановява сумите на териториалното поделение на НОИ само в случай че по влога има налични суми за възстановяване на неправилно извършения превод.

Чл. 70. При смърт на пенсионера териториалното поделение на НОИ издава на законните наследници удостоверение, в което се вписват последният месец, за който починалият е имал право на пенсия, както и месецът, до който включително е преведена пенсията по влога. В случай че на банковия клон е преведена пенсия, отнасяща се за време след месеца, през който е починал пенсионерът, размерът на неправилно преведената сума се вписва в удостоверението, като тази сума се възстановява от банковия клон на териториалното поделение на НОИ.

Чл. 71. (1) (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.) За ежемесечното завеждане на влоговите сметки в банките Националният осигурителен институт освен ведомост за изплащане на пенсиите изготвя в 2 екземпляра по банкови клонове пълни списъци на пенсионерите, на които пенсиите и добавките към тях се превеждат по влог. Списъците се изготвят поотделно за всеки вид влог и съдържат единния граждански номер, трите имена на пенсионера, номера на влога и сумата на превода.

(2) Списъците по ал. 1 се уточняват с ведомостта за изплащане на пенсиите в териториалните поделения на НОИ и с вписаните в корекционна ведомост пенсии, като се зачертават редовете на пенсионерите, за които не се следват преводи. Коригират се също и крайните сборове на сумите, подлежащи на превод.

(3) За предоставяне на информацията по ал. 1 на технически носител е необходимо да има сключен договор между НОИ и съответната банка.

(4) (Нова, ДВ, бр. 19 от 2002 г.) Пенсия за минало време, за част от месеца или ако е спряна с корекционна ведомост или с писмо за спиране на изплащането до края на текущия месец, се превежда от 1-во до 30-о число на месеца по допълнително изготвен списък.

Чл. 72. (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г., бр. 36 от 2001 г.) Териториалното поделение на НОИ превежда на съответния банков клон с платежно нареждане следващите се общи суми на пенсиите по разплащателен или спестовен влог. Към платежното нареждане се прилагат и списъци на пенсионерите за банковите клонове, с които няма сключен договор. Сумата на пенсиите на влог се превежда на съответния банков клон в първите 3 работни дни от началото на периода по чл. 52, ал. 1.

Чл. 73. Получените заверения на преводи на пенсии по влог се осчетоводяват в банковия клон по общия ред.

Чл. 74. (1) Банковият клон не заверява влоговата сметка на пенсионера, когато:
1. има данни, че пенсионерът е починал;
2. има заявление от пенсионера за закриване на сметката му.

(2) В случаите по ал. 1 преведената за месеца сума се възстановява на териториалните поделения на НОИ.

Чл. 75. При закриване на влога по искане на титуляря, на законния му представител или упълномощено лице остатъкът по сметката се изплаща по реда, установен за влоговете.

Чл. 76. (1) В случаите, когато се закрива влог, по който се превежда пенсия, банковият клон уведомява териториалното поделение на НОИ. Когато в банковия клон е представено удостоверение по чл. 70 от териториалното поделение на НОИ, уведомление не се изисква.

(2) При смърт на титуляря и закриване на влога, по който е превеждана пенсията му, банковият клон изплаща остатъка по влога на наследниците след представяне на удостоверението по чл. 70.

Чл. 77. Всички други взаимоотношения между банката и титуляря на сметката се уреждат с договора за откриване на влога.

Раздел VIII

Изплащане на пенсии, отпуснати по международен договор на лица, които пребивават или живеят в чужбина

Чл. 78. (1) Пенсии в чужбина се изплащат от НОИ въз основа на международен договор в областта на социалното осигуряване със съответната страна.

(2) Изплащането на пенсии в чужбина се извършва:

1. чрез банка, определена по реда на чл. 29 КЗОО;
2. с известия до чуждестранни осигурителни институти;

3. по други начини въз основа на взаимно споразумение с чуждестранния осигурителен институт.

Чл. 79. Изплащането на пенсии в чужбина се извършва на основание на издадено разпореждане съгласно чл. 98, ал. 1 КЗОО.

Чл. 80. Пенсиите се превеждат по:

1. банкова сметка на чуждестранния осигурителен институт, който изплаща сумата на пенсионера;
2. сметка в чуждестранна банка, намираща се на територията на страната, където живее лицето.

Чл. 81. (1) Лицата, живеещи в чужбина и получаващи пенсии по българското законодателство, следва да представят декларация за живот съгласно разпоредбите на съответния международен договор. Ако пенсионерът не изпрати попълнена декларация, изплащането на пенсията се спира.

(2) Спрените пенсии по ал. 1 се възобновяват след получаването на декларацията от датата на спирането.

(3) От лицата, учещи в чужбина и получаващи пенсия по международен договор в областта на социалното осигуряване, се изисква два пъти в годината да представят документ, издаден от учебното заведение. Документите не се превеждат и легализират.

Чл. 82. Смяна на адреса на пенсионер, който получава пенсията си в чужбина, се извършва по писмено заявление от лицето или по искане от чуждестранния осигурителен институт.

Раздел IX

Изплащане на пенсии, отпуснати по международен договор на лица, постоянно или продължително пребиваващи в Република България

Чл. 83. (1) Пенсии, отпуснати по международни договори, на български граждани,

както и на чужди граждани, постоянно или продължително пребиваващи в Република България, се изплащат от НОИ на основание на разпореждане съгласно чл. 98, ал. 1 КЗОО.

(2) Изплащането на пенсиите по ал. 1 се извършва:

1. с пенсионен запис;
2. по банкова сметка на лицето, открита в банка съгласно чл. 29 КЗОО;
3. с известие и за сметка на чуждестранния осигурителен институт.

Раздел X

Добавки и удръжки при изплащане на пенсиите

Чл. 84. (1) Към пенсиите се изплащат добавки, определени в разпореждането, издадено на основание чл. 98 КЗОО; месечни добавки за деца и помощи по Указа за насърчаване на раждаемостта и месечни добавки за деца по чл. 40 от Закона за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите.

(2) (Доп., ДВ, бр. 19 от 2002 г.) За изплащане на месечни добавки за деца и помощи по Указа за насърчаване на раждаемостта и на месечни добавки по Закона за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите се подава декларация до териториалното поделение на НОИ. Декларацията се подава до края на януари всяка следваща година в териториалното поделение на НОИ. При промяна в семейното положение, водеща до прекратяване изплащането на месечни добавки и до увеличаване или намаляване на техния размер, пенсионерът подава нова декларация. Неоснователно изплатените месечни добавки за деца се събират по реда на чл. 114 и 115 КЗОО.

(3) За изплащане на помощта за самотна майка (баща) по Указа за насърчаване на раждаемостта се подава молба-декларация до териториалното поделение на НОИ.

(4) (Изм., ДВ, бр. 19 от 2002 г.) За изплащане на месечната добавка по чл. 40 от Закона за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите освен декларация се представя и документ от РЕЛКК, удостоверяващ инвалидността на детето.

Чл. 85. (1) За надвзета пенсия се издава разпореждане по реда на чл. 98, ал. 2 КЗОО.

(2) Когато размерът на пенсията е над минималната месечна работна заплата, установена за страната, месечните удръжки се извършват в размерите, определени в чл. 341 от Гражданския процесуален кодекс, от териториалното поделение на НОИ, което изплаща пенсията.

(3) Когато размерът на пенсията е под минималната месечна работна заплата, месечната удръжка не може да надвишава 1/6 от размера на получаваната пенсия.

(4) Когато пенсията е прекратена, дължимите суми се събират по реда на Данъчния процесуален кодекс. В този случай териториалното поделение на НОИ дава нареждане с писмо до съответния орган за образуване на изпълнително дело, който в 3-дневен срок от получаване на писмото уведомява териториалното поделение на НОИ за номера и годината на изпълнителното дело.

(5) Събраните суми се внасят в приход на съответния фонд на общественото осигуряване.

Чл. 86. (1) След сключване на договор между НОИ и съответната банка от пенсиите могат да се правят удръжки за погасяване на заеми при условията, предвидени в договора за отпускане на заема от банковия клон.

(2) За направените удръжки от териториалните поделения на НОИ по отпуснатите заеми съответните банкови клонове заплащат комисионна такса върху месечните преводи на териториалните поделения на НОИ, договорена между централното управление на НОИ и съответната банка. Банковите клонове превеждат договорената такса до 10-о число на месеца, следващ месеца, за който се отнасят преводите.

Чл. 87. (1) Когато по запорно съобщение е преведена сума, по-голяма от дължимата, тя се възстановява на териториалното поделение на НОИ след писмено уведомление.

(2) Когато запорът е за издръжка, длъжителят на запора се уведомява за месеца, от който започва да се прави удръжката. Такова уведомление се прави и при промяна или прекратяване на удръжката.

Чл. 88. При определяне размера на удръжката се вземат предвид размерът на

пенсията, както и другите доходи, ако пенсионерът получава такива, при спазване разпоредбите на чл. 341 от Гражданския процесуален кодекс. От пенсионера се изисква декларация за установяване на доходите.

Раздел XI

Общи разпоредби по пенсиите

Чл. 89. Когато е необходимо да се документират видът, размерът и срокът на получаваната пенсия и добавките към нея, териториалното поделение на НОИ издава удостоверение.

Чл. 90. Когато се изплащат пенсия и/или добавки за непълен месец, полагащата се сума за частта от месеца се определя, като размерът на месечната пенсия (добавка) се раздели на броя на календарните дни в месеца и полученото се умножи по броя на дните, за които се полага пенсия (добавка).

Чл. 91. (1) За изплащане на неполучена пенсия от починал пенсионер наследниците му подават заявление до териториалното поделение на НОИ, към което прилагат удостоверение за законните наследници. Неполучената пенсия се изплаща на упълномощеното от всички наследници лице или се разделя между наследниците по определения от Закона за наследството ред.

(2) Изплащането на пенсия, отпусната по международен договор, неполучена от починал пенсионер, постоянно живял в чужбина, се извършва по реда на чл. 78.

Чл. 92. (1) (Изм., ДВ, бр. 81 от 2000 г.) Териториалното поделение на НОИ превежда сумите за изплащане на пенсиите по набирателна сметка на териториалното поделение "Български пощи", открита в банковия клон, който обслужва териториалното поделение на НОИ. Сметните отношения на териториалното поделение на НОИ с териториалното поделение "Български пощи" за изплатените пенсии през месеца се уреждат до края на същия месец.

(2) За извършване на работата по изплащане на пенсиите чрез пощенската мрежа НОИ чрез териториалните си поделения заплаща на териториалните поделения "Български пощи" 8,5 на хиляда върху подлежащите на изплащане през месеца пенсии. Те се превеждат до 7-о число на следващия месец.

(3) Дължимият данък добавена стойност върху сумата по ал. 2 се превежда от териториалното поделение на НОИ на териториалното поделение "Български пощи" едновременно със сумата по ал. 2.

(4) Преводите по ал. 2 и 3 се извършват въз основа на фактура, която териториалното поделение "Български пощи" издава след приключване изплащането на пенсиите през месеца.

(5) При неправилно изплатена пенсия по вина на служител от пощенската станция тя се възстановява на териториалното поделение на НОИ от териториалното поделение "Български пощи".

Чл. 93. (1) При извършване на финансови ревизии от контролните органи в пощенските станции за констатирани случаи на неправилно изплатени и отчетени пенсии се уведомява съответното териториално поделение на НОИ.

(2) Пенсионните органи извършват проверки в пощенските станции за правилното прилагане на наредбата съвместно с органи на териториалните поделения "Български пощи". Редът и начинът за извършване на проверките се регламентират в съвместна инструкция.

Чл. 94. (1) Пощенските станции могат да правят справки на пенсионерите или на техните пълномощници само за изплатените им пенсии.

(2) Справки по отношение на остатъците по заеми и постъпления на суми по влогове на пенсионери се извършват в съответните банковите клонове.

(3) Всички други справки относно пенсии се правят само от съответните териториални поделения на НОИ.

Чл. 95. Пенсионерът избира само един от начините за получаване на пенсията (пенсиите) и добавките към нея - чрез пощенска станция или банков клон.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. (Отм. с Решение № 11701 от 18.12.2002 г. по адм.д. № 6576 от 2002 г., ДВ, бр. 119 от 2002 г.) **"Възрастта по чл. 68 от Кодекса за задължително обществено осигуряване" е възрастта по чл. 68, ал. 1 - 3 КЗОО.**

§ 2. **"Действителен стаж"** е действително изслуженото календарно време по трудово или служебно правоотношение, времето, през което лицето е работило без трудово правоотношение, както и времето, през което лицето изцяло се е осигурявало за своя сметка.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 3. Пенсиите, отпуснати до 31 декември 1999 г. по отменените Закон за пенсиите, Закон за пенсиониране на земеделските стопани-кооператори и Закон за общественото осигуряване от 1949 г., се приравняват по КЗОО, както следва:

1. за изслужено време и старост и за старост - на пенсии за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 КЗОО;
2. за инвалидност поради общо заболяване - на пенсии за инвалидност поради общо заболяване по чл. 74 КЗОО;
3. за инвалидност поради трудова злополука или професионално заболяване - на пенсии за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест по чл. 78 КЗОО;
4. военноинвалидни - на пенсии за военна инвалидност по чл. 85 КЗОО;
5. гражданскоинвалидни - на пенсии за гражданска инвалидност по чл. 87 КЗОО;
6. социалните по чл. 45а, ал. 1, буква "а" по отменения Закон за пенсиите - на социални пенсии за инвалидност по чл. 90 КЗОО;
7. социалните по чл. 45а, ал. 1, буква "б" по отменения Закон за пенсиите - на социални пенсии за старост по чл. 89 КЗОО;
8. персоналните по чл. 45б и пенсиите по 45в по отменения Закон за пенсиите - на персонални пенсии по чл. 92 КЗОО;
9. за особени заслуги - на пенсии за особени заслуги по чл. 91 КЗОО.

§ 4. (1) От 1 януари 2000 г. пенсиите за инвалидност по отменените Закон за пенсиите и Закон за пенсиониране на земеделските стопани-кооператори, отпуснати при I, II или III група инвалидност, както и социалните пенсии, отпуснати въз основа на определена група инвалидност, се приравняват, както следва:

1. при I група инвалидност - на намалена работоспособност над 90 на сто;
 2. при II група инвалидност - на намалена работоспособност от 71 до 90 на сто;
 3. при III група инвалидност - на намалена работоспособност от 50 до 70 на сто.
- (2) Военноинвалидните пенсии, отпуснати по процент на загубена работоспособност, както и пенсиите по чл. 12, 28 и 30а от отменения Закон за пенсиите се изплащат в размера на социалната пенсия за старост по чл. 89, ал. 2 КЗОО.

§ 5. Пенсиите на лицата по § 2, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби на КЗОО, за които едногодишният срок по чл. 20 от отменения Правилник за прилагане на Закона за пенсиите е изтекъл преди 31 декември 1999 г., се изплащат от датата на подаване на заявлението.

§ 6. При прилагането на § 3 от преходните и заключителните разпоредби на КЗОО преценката на правото на пенсия се извършва по условията на чл. 6 и 7 от отменения Закон за пенсиите, а размерът на пенсията се определя по КЗОО.

§ 7. За преценяване правото на пенсия по § 4 от преходните и заключителните разпоредби на КЗОО трудовият стаж от първа категория допълва трудовия стаж от втора категория без превръщане.

§ 8. Преизчисляването на пенсиите по § 7 от преходните и заключителните разпоредби на КЗОО, отпуснати по условията на първа и втора категория труд, се извършва, като стажът до 31 декември 1999 г. се зачита - 3 години трудов стаж от първа категория или 4 години трудов стаж от втора категория за 5 години трудов стаж от трета категория. Когато пенсията е отпусната по специфичните условия на т. 66а - 66б включително от отменения Правилник за категоризиране на труда при пенсиониране, стажът към 31 декември 1999 г. се приравнява на първа или втора категория труд по реда, действащ

до 1 януари 2000 г.

§ 9. (Доп., ДВ, бр. 19 от 2003 г.) Наредбата се приема на основание чл. 9, ал. 11 и чл. 106 от Кодекса за задължително обществено осигуряване и влиза в сила от 1 януари 2000 г.

§ 10. Контролът по изпълнението на наредбата се възлага на Националния осигурителен институт.